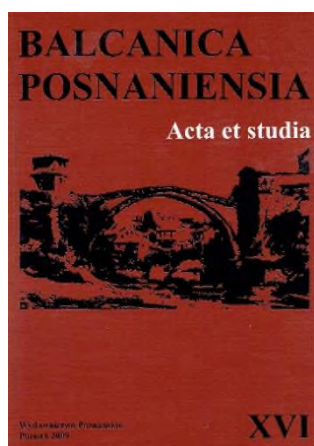

Pentek Zdzisław, rec. książki: Анри дьо Валансиен, *История на император Анри*. Перевод от старофренски Ивайло Буров. Издателство Полис, София 2009, ss. 80+3 nlb. ISBN 978-954-796-029-9, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 2009, t. 16, s. 156–157.

<https://doi.org/10.14746/bp.2009.16.15>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54953>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

Dodajmy wreszcie, że w książce dominuje narracja faktograficzna, choć nie miała to być praca o historii politycznej Rusi i rodzącej się Rosji, a w śladowych ilościach (w dodatku powierzchowne) pozostają rozważania, na podstawie których można czynić takie uogólnienia, do których autorka zmierzała. Na podstawie tego, co napisała, na pewno nie „zrozumiemy Rosji”. Obawiam się jednak, że i J. Kazimierczyk, mimo „empatii i zaufania dla własnego postrzegania świata”, także daleka jest od jej zrozumienia. Dlatego z obawami oczekuję drugiej części jej pracy. Obawy nie są płonne, skoro sama autorka zamierza w niej dowieść, że „wydarzenia epoki Iwana IV emanować będą na losy jego ofiary – narodu rosyjskiego, zamieniając przy tym imperialne prawosławie w... carosławie, a samodzierżawną monarchię w totalitarno-represyjny reżim, którego cień pada i na dzisiejszą Rosję” (s. 22-23).

Jarosław Nikodem

Анри дьо Валансиен, *История на император Анри*. Перевод от старофренски Ивайло Буров. Издателство Полис, София 2009, ss. 80+3 nlb. ISBN 978-954-796-029-9.

Niedawna rocznica zajęcia Konstantynopola w roku 1204 przez oddziały IV krucjaty skłoniła badaczy do większego zainteresowania się tym wydarzeniem, co przełożyło się również nie tylko na pokaźną liczbę opracowań, ale i na tłumaczenia na języki narodowe źródeł oświeclających tę historię. Przykładem tego może być wydany w tym roku przekład na język bułgarski kroniki Henryka z Valenciennes. Dzieło oryginalnie napisane w języku starofrancuskim uchodzi za kontynuację (z racji przyjętej numeracji rozdziałów, od numeru 501 do 694) kroniki Geoffroya z Villehardouin. O autorze niewiele w ogóle wiadomo. Był duchownym z Flandrii, z ruchem krucjatowym związał się w 1199 roku i pozostawił po sobie *Histoire de l'empereur Henri de Constantinople*. Zabytek ten przedstawia najogólniej mówiąc niepełne dwa lata (1208-1209) historii Cesarstwa Łacińskiego za rządów cesarza Henryka z Flandrii. Być może wspólne korzenie flandryjskie cesarza i autora wpłynęły na powstanie tego dziełka.

Recenzowany przekład poprzedza dość oszczędny wstęp (s. 5-26) autorstwa Krasimiry Gagowej, która jest też redaktorem serii „Średniowieczna Europa”. Wstęp zawiera zwięzłe omówienie przebiegu IV wyprawy krzyżowej (s. 6-15), powstanie Cesarstwa Łacińskiego i okres rządów Henryka (s. 15-25). Niestety, oprócz kilku zdań o autorze, praktycznie nie więcej nie można z tego wstępu dowiedzieć się o samym dziele, rękopisach, wydaniach krytycznych, przekładach lub opracowaniach. Być może ten niedostatek ma rekompensować umieszczona na nieliczbowanej stronie „Wybrana literatura” zawierająca raptem trzynaście publikacji, z czego cztery to wydania lub tłumaczenia dzieł Villehardouina, Henryka z Valenciennes (jego ‘nazwisko’ podano z usterką) i Roberta z Clari. Nie wiadomo również, które z wydań *Histoire de l'empereur Henri de Constantinople* posłużyło jako podstawa do tłumaczenia. Uważam, że zamieszczony wstęp nie spełnia swojego zadania. A wystarczyło oprzeć się na znakomitym wydaniu krytycznym Jeana Longnona, *Histoire de l'empereur Henri de Constantinople*, z 1948 roku (s. 7-24), aby uniknąć takiej sytuacji.

Znacznie lepiej wygląda tłumaczenie tekstu. Przypuszczam, że zostało oparte na edycji Natalisa de Wailly z roku 1872. Sugeruje to podział na rozdziały, odmienny niż w wydaniu J. Longnona. Jakość pracy translatorskiej ukazuje tłumacza w pozytywnym świetle. Wydaje się, że drobne uproszczenia poczynione w tekście nie wpływają negatywnie na zrozumienie tekstu przez czytelnika. Tłumacz uczynił z autora kroniki nieco bardziej sprawnego literacko,

niż wskazuje na to starofrancuski oryginał. Komentarze są bardzo skąpe, jest ich 113 i wprowadzają się do lakonicznych objaśnień. To kolejna usterka tego wydania. Brak również map, indeksów geograficznego i osobowego, które powinny się znaleźć w takiej publikacji.

Tłumaczenie jako tekst wprowadzający czytelnika w świat pierwszych lat Cesarstwa Łacińskiego spełnia swą rolę. Natomiast niedociągnięcia i widoczne braki sugerują, że wydanie adresowane jest do mniej wymagającego czytelnika.

Zdzisław Pentek